

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 16 listopada 2022 r.

Poz. 6381

UCHWAŁA NR LIV/662/2022 RADY GMINY KLESZCZÓW

z dnia 26 października 2022 r.

w sprawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kleszczów na lata 2022-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079) art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kleszczów na lata 2022-2025 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Kleszczów

Katarzyna Biegała

Załącznik do uchwały Nr LIV/662/2022

Rady Gminy Kleszczów

z dnia 26 października 2022 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI
NAD ZABYTKAMI DLA
GMINY KLESZCZÓW
NA LATA 2022-2025**

SPIS TREŚCI

L.p.	Tytuł	Numer strony
I	WSTĘP	3
II	UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	3
III	PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ	11
IV	FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW	12
V	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	13
VI	ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY	16
VII	OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA	30
VIII	ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	32
IX	INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	34
X	ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	34
XI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	35
XII	MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	35

I. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY KLESZCZÓW

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Kleszczów na lata 2022 – 2025 jest ukierunkowanie polityki samorządu, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do których należą:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Konieczność opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, że:

1. Wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
2. Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
3. Program jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
4. Z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Kleszczów na lata 2022-2025 sporządzono w oparciu o Gminną Ewidencję Zabytków Gminy Kleszczów przyjętą Zarządzeniem Wójta Gminy Kleszczów Nr 120.48.2021 z dnia 11 maja 2021 r. w sprawie zmiany Zarządzenia Nr 120.105.2017 Wójta Gminy Kleszczów z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków.

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Obowiązujący w Polsce system prawny gwarantuje ochronę zabytkom i całości dziedzictwa kulturowego na terenie kraju.

Poniżej wskazano akty prawne zawierające obowiązujące uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. W myśl art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”, z kolei art. 6 Konstytucji stanowi, że „...Rzeczpospolita Polska, stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury (...)”.

2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840)

Obowiązująca Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3, użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

- 10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy – postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- 15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 ustawy organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Zgodnie z art. 4 ustawy ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5 ustawy wskazuje, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ponadto art. 6 ustawy definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejże ustawy, ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi;
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
- c) dziełami architektury i budownictwa;
- d) dziełami budownictwa obronnego;
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
- f) cmentarzami;
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i porządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479);
- f) instrumentami muzycznymi;
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
- b) cmentarzyskami;
- c) kurhanami;
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust. 2)

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Na mocy art. 21 ustawy ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 stanowi, iż „Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.”. W ust. 5 tego artykułu zapisano, iż w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Jak wspomniano art. 87 ustawy określa obowiązek samorządu, dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami:

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w Ustawie,
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu władze gminy sporządzają co 2 lata sprawozdanie, które przedstawiane jest radzie gminy.

Artykuły 18 i 19 ustawy nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego województwa.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.). Art. 7 ust. 1 pkt 9 stanowi:

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503)

Na mocy ww. ustawy planowanie i zagospodarowanie przestrzenne musi uwzględnić m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 1 ust. 2 pkt. 4). Ustawa określa, iż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10 ust. 1 pkt. 4),
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10 ust. 2 pkt. 4).

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 15 ust. 2 pkt. 3),
- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15 ust. 2 pkt. 4),
- określa się w zależności od potrzeb granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15 ust. 3 pkt. 6).

Wymagania koncepcji ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39 ust. 3 pkt. 2; art. 47 ust. 2 pkt. 2). Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U z 2021 poz. 2351 z późn. zm.)

Przepisy ww. ustawy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2 ust. 2 pkt. 3).

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt. 7 oraz ust. 2 obiekt budowlany należy projektować i budować w sposób określony w przepisach, zapewniając ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.)

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdują się działania m.in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4 ust. 1 pkt. 16).

Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

8. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 poz. 916).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2 ust. 2 pkt. 5).

Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immamentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa przyjmuje w art. 6 ust. 1 pkt. 3 park krajobrazowy.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zarówno ustanowienie parku krajobrazowego jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16 ust. 3 ust. 5 ust. 5a).

9. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 poz. 1899 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 6 pkt. 5 jednym z celów publicznych w rozumieniu tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13 ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

10. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 z późn. zm.)

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 6 zwalnia się od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

11. Ustawa dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.)

Według przepisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do wymienionych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385);
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479);
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 poz. 2120);

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 (Dz. U. z 2021 poz. 56) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

W oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów. Rejestr zabytków prowadzi się w trzech księgach A- zabytki nieruchome, B- zabytki ruchome oraz C- zabytki archeologiczne o określonych wymiarach 46 cm x 30 cm. Przedstawione zostały dokładne informacje o tym co powinno się znajdować w karcie zabytku nieruchomego, ruchomego i archeologicznego oraz w karcie adresowej zabytku i w karcie informacyjnej wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Zostały również przedstawione przykładowe karty.

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2021 r. poz. 81),
Rozporządzenie określa sposób i tryb wydawania pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich i badań konserwatorskich przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków albo na listę Skarbów Dziedzictwa, robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Określa również sposób i tryb wydawania pozwoleń na przemieszczenie zabytku nieruchomości, trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje, dokonywanie podziału zabytku nieruchomości wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku, umieszczenie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, prowadzenie badań archeologicznych, wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku. Rozporządzenie określa także kwalifikacje, jakie powinny posiadać osoby uprawnione do prowadzenia prac konserwatorskich, prowadzenia badań architektonicznych oraz prowadzenia badań archeologicznych, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi oraz wykonujące nadzór inwestorski, przy zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, standardy, jakim powinna odpowiadać dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.
- Rozporządzenie Ministra Kultury dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153),
Rozporządzenie określa kierunki jakie mają powziąć odpowiednie organy państwowe i instytucje na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. Główny cel został określony następująco ochrona zabytków, na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem ryzyka nieszczęśliwych wypadków tj. pożar, zwarcie instalacji technicznej.

Zaleca się przygotowanie planów ochrony zabytków na wypadek:

- a) pożaru;
- b) powodzi, ulewy lub zalania z innych przyczyn;
- c) wichury;
- d) katastrofy budowlanej, awarii technicznej, chemicznej;
- e) demonstracji i rozruchów ulicznych, rabunku lub aktu wandalizmu;
- f) aktu terrorystycznego;
- g) konfliktu zbrojnego.

Dokładne zalecenia, kto przygotowuje plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych określa w całości § 4:

1. Plan ochrony zabytków jednostki organizacyjnej na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje kierownik jednostki organizacyjnej posiadającej zabytki, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz przedstawia do zatwierdzenia wójtowi.

2. Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wójt. Plan ten podlega uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze powiatu.
  3. Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje starosta. Plan ten podlega uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz właściwym terenowym organem obrony cywilnej na obszarze województwa.
  4. Wojewódzki plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje wojewódzki konserwator zabytków, w uzgodnieniu z wojewodą i szefem Obrony Cywilnej Kraju.
  5. Krajowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowuje Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510).
Rozporządzenie określa tryb i składania wniosków na jednorazowy lub wielokrotny, stały bądź czasowy wywóz zabytku poza granicę. Oględzinami zabytku zajmuje się Wojewódzki Konserwator Zabytków. Po zakończeniu czynności przesyła ustalenia wraz z wnioskiem do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. § 17 stanowi, że „zezwolenia, pozwolenia i zaświadczenia na wywóz zabytków za granicę lub przedmiotów o cechach zabytków wydane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów zachowują ważność, wyłącznie na wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, na czas określony w tych dokumentach”.

III. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,

- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479)
- instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

IV. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu, na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach

materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę Pomnika Historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach, planach i studiach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. W przypadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

V. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

V.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 został przyjęty uchwałą nr 82 przez Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 roku. Głównym celem obecnego programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki

nad zabytkami, który w okresie 4 lat we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej będzie realizowany przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania.

Pierwszym celem jest optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, realizowana poprzez wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym i centralnym.

Drugim celem jest wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami poprzez merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami oraz podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Trzecim celem jest budowa świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego realizowana poprzez upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości oraz tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

V.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KLESZCZÓW

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonego Uchwałą Nr XLVII/477/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 6 września 2018 roku, zmienionego Uchwałą Nr III/22/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 18 grudnia 2018 r. oraz Uchwałą Nr XIX/218/2020 Rady Gminy Kleszczów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kleszczów zaproponowano wprowadzenie stref ochrony konserwatorskiej obejmujących tereny charakteryzujące się wysokimi wartościami kulturowymi i krajobrazowymi.

Ponadto w treści w/w dokumentu ustalono następujące zasady zapewniające ochronę:

Strefa „A” – ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefą ochrony konserwatorskiej A obejmuje się wpisany do rejestru zabytków zespół kościoła p.w. Jana Chrzciciela w Łękińsku wraz z przykościelnym cmentarzem. Jest to obszar uznany za szczególnie ważny jako materialne świadectwo historyczne. W strefie tej obowiązuje zachowanie historycznego obiektu wraz ze wszystkimi elementami tj. formą i wystrojem elewacji, detalami architektonicznymi itp. Obowiązuje priorytet zachowania, odtwarzania i eksponowania walorów zabytkowych. Wszelkie naruszenia stanu istniejącego (w zakresie funkcji, parcelacji, przekształcenia i uzupełnienia zabudowy oraz towarzyszących jej elementów środowiska przyrodniczego) wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. W granicach strefy obowiązuje:

- zachowanie i konserwacja zabudowy zabytkowej,
- ochrona historycznie ukształtowanych granic parku i cmentarza,
- zachowanie układu kompozycyjnego alejek i składu gatunkowego zieleni parkowej oraz rewaloryzacja elementów zabytkowych,
- usunięcie dysharmonizujących nawarstwień.

Strefa „E” – ochrony ekspozycji

Strefa ochrony ekspozycji E obejmuje tereny zlokalizowane w sąsiedztwie kościoła w Łękińsku wraz z istniejącym drzewostanem, który stanowi wyraźną dominantę wśród obszarów zabudowy mieszkaniowej. W granicach strefy obowiązują:

- ochrona ekspozycji poprzez zakaz realizacji budynków zasłaniających widok na zabytek oraz obiektów pozostających w dysharmonii przestrzennej i kompozycyjnej z zabytkiem, ograniczenie nowych nasadzeń zielenią wysoką.

Strefa „W” – stanowiska archeologiczne

Na terenach objętych strefą (na terenie stanowisk archeologicznych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie) wszelkie prace ziemne wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Strefa „OW” – obserwacji i ochrony archeologicznej

Na terenach objętych strefą konieczne jest uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków zakresu oraz formy niezbędnej ochrony zabytków archeologicznych.

Dodatkowo w treści zmiany studium ustala się następujące zasady zapewniające ochronę i opiekę nad zabytkami występującymi terenie gminy Kleszczów:

- obiekty o walorach historycznych będące charakterystycznymi elementami historycznej zabudowy, zwłaszcza obiekty wpisane do ewidencji i rejestru zabytków należy przewidzieć do trwałej adaptacji, z zachowaniem tradycyjnych dla lokalnej tradycji budowlanej form i faktur:
- adaptacja i modernizacja winna odbywać się na zasadach zapewniających zachowanie istotnych dla miejscowej tradycji form architektonicznych, proporcji, detalu, materiałów i faktur wypraw zewnętrznych,
- uzgodnienia lub opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymagają wszelkie działania, które dotyczą zmiany gabarytów i zmian w sposobie dyspozycji i artykulacji elewacji (w tym proporcji otworów zewnętrznych i form zewnętrznej stolarki otworowej),
- ewentualną konieczność rozbiórki zabytku włączonego do ewidencji (uzasadniona względami technicznymi – w sytuacji, gdy nie jest możliwe opanowanie zagrożenia dla bezpieczeństwa) należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określi możliwości i zasady wyłączenia z tej ewidencji zabytków,
- wszelkie zmiany w otoczeniu i sąsiedztwie zabytków, a także na obszarach zabytkowych, których charakter może mieć wpływ na walory zabytków (np. ekspozycyjne) – przebudowa istniejących i budowa nowych obiektów, a także sposób zagospodarowania przestrzeni – nie mogą pogorszyć stanu zachowania zabytku ani naruszać ich wartości, dlatego wymagają działania w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- na obszarach zabytkowych i w sąsiedztwie zabytków nowa zabudowa powinna stanowić harmonijnie zakomponowaną całość z istniejącymi elementami zabudowy historycznej, uwzględniając skalę, gabaryty, proporcje, sposób kompozycji i wyprawę elewacji zewnętrznych:

- w sytuacjach wątpliwych – dla nowo projektowanych obiektów – należy uzyskać wytyczne konserwatorskie do projektu budowlanego, a następnie uzgodnienie lub opinię na temat tego projektu (stosownie do obowiązujących przepisów szczegółowych i określonych przez nie trybem – Prawo budowlane) w toku postępowania o udzielenie pozwolenia na budowę,
- uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i zapewnienia poprzedzających inwestycję ratowniczych badań archeologicznych w celu ochrony zabytków archeologicznych narażonych na zniszczenie w wyniku projektowanych działań wymagają:
  - wszelkie działania związane z naruszeniem stratygrafii uwarstwień ziemnych w rejonie lokalizacji stanowisk archeologicznych, w otoczeniu zabytków na obszarach zabytkowych, w tym w obrębie historycznych jednostek osadniczych,
  - inwestycje o charakterze liniowym związane z naruszeniem stratygrafii uwarstwień ziemnych, a także nowe drogi oraz inwestycje, które wiążą się z wykopami szeroko płaszczyznowymi – zlokalizowane w granicach strefy obserwacji archeologicznej.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Narzędziem umożliwiającym kreację przestrzeni i tworzenie zharmonizowanego otoczenia w skali gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W oparciu o założenia nakreślone w zmienianej edycji studium, w latach 2007 – 2008, opracowano szereg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy, które zabezpieczyły najbardziej pilne potrzeby w zakresie rozwoju przestrzennego tj. przeznaczenie terenów pod lokalizację przemysłu oraz mieszkalnictwa.

Ponadto obowiązują również cztery starsze plany miejscowe, z których trzy uchwalono w roku 2004 oraz jeden w 1998 r. będący jeszcze zmianą miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Kleszczów z roku 1994 r. Przeznaczenie terenów określone przez ww. opracowania pozwoliło na realizację składowisk ilów, kredy jeziornej, popiołu i żużla na zwałowisku wewnętrznym, budowę odcinka obwodnicy gminnej pomiędzy miejscowościami Kamień i Żłobnica oraz uwzględnia zagospodarowanie zachodniego fragmentu gminy przez odkrywkę Szczerców i niezbędne zaplecze techniczne.

Obowiązujące plany miejscowe w znacznym stopniu gwarantują zrównoważony rozwój gminy Kleszczów, zapewniają równowagę środowiska naturalnego i kulturowego. Zabezpieczają też potrzeby mieszkańców i inwestorów poprzez ukierunkowane, długofalowe zagospodarowanie przestrzeni (w ramach wydzielonych stref funkcjonalnych).

Planami objęte zostało ok. 80% powierzchni gminy. Biorąc pod uwagę stan zagospodarowania przestrzennego w innych gminach (na terenie kraju), powyższy wynik należy uznać za wysoki.

VI. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY KLESZCZÓW

VI.1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY

Gmina Kleszczów położona jest w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie bełchatowskim. W latach 1975-1998 wchodziła w skład województwa piotrkowskiego.

Gmina graniczy:

- od północy – z gminą Kluki i gminą Bełchatów (powiat bełchatowski),
- od wschodu – z gminą Kamięńsk (powiat radomszczański),
- od południa – z gminą Dobryczyce i gminą Lgota Wielka (powiat radomszczański),
- od zachodu – z gminą Sulmierzyce (powiat pajęczański) i gminą Szczerców (powiat bełchatowski).

Od Łodzi dzieli ją odległość ok. 75 km, od Krakowa i Warszawy – ok. 175 km. Dogodne połączenie komunikacyjne z Polską północną i południową zapewnia gminie przebiegająca w odległości 20 km droga krajowa Nr 1 relacji Katowice – Gdańsk, natomiast z Polską zachodnią, droga krajowa Nr 8 znajdująca się w odległości 25 km od Kleszczowa.

Powierzchnia gminy wynosi 10 442 ha. Liczba mieszkańców kształtuje się w okolicy 6914 osób, z czego na samą miejscowość gminną przypada 2046 mieszkańców. Administracyjnie gmina podzielona jest na 10 sołectw: Antoniówka, Czyżów, Dębina, Kamień, Kleszczów, Łękińsko, Łuszczanowice, Rogowiec, Wolica i Żłobnica.

Najbardziej istotnym elementem krajobrazotwórczym są formy powstałe za sprawą działalności człowieka. W środkowej części gminy znajduje się największe w Polsce wyrobisko odkrywki Pola Bełchatów, którego głębokość sięga ponad 200 m. Na stałe w rzeźbę terenu wpisały się również pozostałe formy powstałe w wyniku udostępniania i eksploatacji węgla brunatnego, w tym: zwałowisko wewnętrzne zlokalizowane we wschodniej części wyrobiska, w którego wierzchowinie utworzono składowiska kredy jeziornej (złoże wtórne – antropogeniczne), ilów oraz zbiorniki popiołu i żużla oraz zwałowisko zewnętrzne nadkładu zdjętego z obszaru gminy Kleszczów, znajdujące się na terenie sąsiedniej gminy Kamięńsk, zrehabilitowane w kierunku leśnym.

Gminę Kleszczów, pomimo zaliczenia do kategorii gmin wiejskich, należy rozpatrywać jako gminę o charakterze przemysłowo-rolniczym. Powstanie kopalni i elektrowni powoduje, iż dominująca do lat 70-tych XX w. funkcja rolnicza uległa znacznemu ograniczeniu na rzecz przemysłu wydobywczego oraz produkcji energii elektrycznej.

Nowe przeznaczenie w radykalny sposób wpłynęło na przekształcenie krajobrazu gminy, formy użytkowania jej terenów i politykę przestrzenną. Przedzielenie obszaru gminy (w części środkowej) odkrywką wyrobiska Pola Bełchatów oraz koncentracja zabudowy i form użytkowania terenów związanych z kopalnią i elektrownią, zajmującymi w sumie ponad 30% powierzchni gminy, spowodowało istotne przekształcenia w gospodarowaniu przestrzenią i wyraźne rozdzielenie funkcji.

VI.2. RYS HISTORYCZNY GMINY KLESZCZÓW

Zakrojone na szeroką skalę prace archeologiczne, prowadzone na obszarze zajmowanym przez kopalnię węgla brunatnego pozwoliły stwierdzić, że osady ludzkie istniały na kleszczowskiej ziemi już w okresie neolitu tj. 2,5-3 tys. lat przed narodzeniem Chrystusa. Ślady po chatach, pozostałości pieców do wypalania ceramiki, a także cmentarzyska odkryte w okolicach wsi Czyżów oraz Piaski wskazują, że miejscem chętnie wybieranym na osadnictwo sezonowe i półstałe była dolina największej w tym rejonie rzeki - Widawki. Wiek większości odkrytych tu osad datowany jest na okres kultury łużyckiej tj. ok. 600-400 lat p.n.e. O niezwyklej przedsiębiorczości dawnych mieszkańców tych ziem świadczyć mogą odkryte w 2003 roku we wsi Kamień piece do wypalania kamienia wapiennego.

Po raz pierwszy nazwa Kleszczów pojawia się w księdze "Liber Beneficiorum" Jana Łaskiego z XV wieku. Wieś należała w tym czasie do dóbr diecezji gnieźnieńskiej, podobnie jak trzy inne wymienione w księdze miejscowości: Łuszczanowice, Kuców i Żłobnica. W XIX wieku Kleszczów wchodził w skład parafii Sulmierzyce. Teren gminy zamieszkiwały cztery nacje: Polacy, Żydzi, Niemcy oraz spora grupa Czechów, którzy uciekli ze swojej ojczyzny z powodu prześladowań religijnych.

W 1960 roku odkryto, a w następnych latach udokumentowano na terenie gminy bogate złoża węgla brunatnego. Decyzja o ich przemysłowym wykorzystaniu zapadła jednak dopiero w 1975 roku. Powstanie kopalni oraz elektrowni stanowiło przełom w rozwoju Kleszczowa i okolicznych miejscowości. Ubogie rolnicze tereny stały się miejscem największej w Polsce koncentracji przemysłu wydobywczego i energetycznego. Od tego czasu samorząd Kleszczowa postawił na stworzenie dogodnych warunków, które do dzisiaj przyciągają kolejne inwestycje przemysłowe. Choć Kleszczów nadal pozostaje gminą wiejską to tak rozwiniętej infrastruktury technicznej mógłby jej pozazdrościć niejeden ośrodek miejski.

VI.3. ZABYTKI NIERUCHOME I KRAJOBRAZ KULTUROWY GMINY

Zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego, obejmujące zabytki wpisane do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej, miejsca koncentracji podziemnych warstw kultury, a także tradycja regionu stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalające na wyodrębnienie obszarów o znaczących walorach środowiska kulturowego.

Środowisko kulturowe, na które składają się przekształcone przez człowieka twory przyrody oraz wytworzone wartości materialne i duchowe jest istotnym składnikiem jakości życia mieszkańców. Troska o środowisko kulturowe to nie tylko ochrona materialnych śladów naszej przeszłości, ale także ochrona tożsamości ludzi w jej najbardziej newralgicznym aspekcie, bowiem straty w środowisku kulturowym, a szczególnie utracone dziedzictwo kulturowe, są nie do odtworzenia.

Władze gminy świadome są znaczenia elementów lokalnej kultury i podejmują kroki w kierunku jak najlepszego ich zachowania dla obecnych i przyszłych pokoleń. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego powinno generować rozwój innych dziedzin życia regionu (np. turystykę i rekreację, osadnictwo, leśnictwo, rolnictwo). Obiekty kultury materialnej winny być wykorzystane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji i nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela znajdujący się w Łękińsku, stanowi jedyny obiekt na terenie Gminy Kleszczów, którego wartość historyczną oraz znaczenie jako elementu dziedzictwa kulturowego potwierdzono wpisem do rejestru zabytków – Nr 541 z dnia 29 kwietnia 1950 r. oraz Nr 175 z dnia 26 maja 1967 r.

Jest to neobarokowa świątynia, której projektantem był Jan Nepomucen Baranowski, powstała w latach 1817-1822, fundatorką natomiast właścicielka miejscowych dóbr, Anna z Walewskich Tarnowska - sędzina piotrkowska. Kościół składa się z prostokątnej nawy i węższego prezbiterium oraz półkoliście zamkniętej zakrystii, nad którą znajduje się loża, niegdyś otwierająca się w stronę prezbiterium. Uwagę zwracają ściany zewnętrzne i wewnętrzne opilastrowane z belkowaniami, w fasadzie falisty szczyt i okna zamknięte półkoliście oraz sufit z fasetą.

We wnętrzu na uwagę zasługują marmurowa posadzka oraz wyposażenie klasycystyczne, przeważnie z czasu budowy świątyni, w tym: ołtarz główny - murowany, zdobiony złoceniami, z obrazem Matki Boskiej Różańcowej, posiadający cechy neoklasycystyczne oraz ołtarze boczne - również murowane, zdobione polichromią, sztukateriami i drewnem.

Zdjęcie nr 1. Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela znajdujący się w Łękińsku.

W gminnej ewidencji zabytków znajdują się również obiekty nieobjęte ochroną rejestrową. Należą do nich domy, zabudowania gospodarcze, a także kapliczki przydrożne.

Z obiektów sakralnych warto wskazać dobrze zachowany kościół w Kleszczowie pw. Najświętszej Maryi Panny Anielskiej, a także dzwonnice w kompleksie kościoła w Łękińsku.

Zdjęcie nr 2. Dzwonnica w kompleksie kościoła w Łękińsku.

Osobną kategorią obiektów są tereny cmentarne. Wśród nich znajdują się cmentarze ewangelickie w Kamieniu, Kleszczowie i Rogowcu oraz cmentarze rzymskokatolickie w Kleszczowie i Łękińsku.

Zdjęcie nr 3. Cmentarz ewangelicki w Kleszczowie.

Do gminnej ewidencji zabytków wpisano szereg kapliczek przydrożnych, które są cennym elementem krajobrazu kulturowego praktycznie każdej miejscowości w gminie.

Zdjęcia nr 4. Kapliczka przydrożna w Kleszczowie.

Zdjęcie nr 5. Kapliczka przydrożna na Dębinie.

**WYKAZ OBIEKTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI
ZABYTKÓW Z TERENU GMINY KLESZCZÓW**

	Miejscowość	Obiekt	Usytuowanie/Ulica	Nr posesji	Uwagi:
	Łękińsko	Kościół (zespół kościoła) p.w. Św. Jana Chrzciciela	Szkolna	13	Karta GEZ nr 1 Czas powstania 1817- 1822 Dz. nr 876

INNE ZABYTKI

	Łękińsko	Dzwonnica	Szkolna	13	Karta GEZ nr 3 Czas powstania XX w. Dz. nr 876
	Łękińsko	Dawny zespół folwarczny obecnie Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna	Topolowa	3	Karta GEZ nr 4 Czas powstania II poł. XIXw. Dz. nr 765/10
	Łękińsko	Dawny zespół folwarczny- Dworek obecnie Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna- bud. mieszkalny	Topolowa	3	Karta GEZ nr 5 Czas powstania II poł. XIXw. Dz. nr 765/10
	Łękińsko	Dawny zespół folwarczny - Park obecnie Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna	Topolowa	3	Karta GEZ nr 6 Czas powstania II poł. XIXw. Dz. nr 765/10

CMENTARZE

	Łękińsko	Cmentarz rzymsko- katolicki	Szkolna		Karta GEZ nr 7 Czas powstania XIX w. Dz. nr 870/1; 874/3; 875
	Kamień	Cmentarz ewangelicki	Przy drodze Rogowiec- Chabielice		Karta GEZ nr 8 Czas powstania pocz. XXw. Dz. nr 173/8; 177/3
	Kleszczów	Cmentarz ewangelicki	Główna		Karta nr GEZ 9 Czas powstania XIX w. Dz. nr 241/8; 242/8; 243/8; 244/8
	Kleszczów	Cmentarz rzymsko- katolicki	Główna		Karta nr GEZ 10 Czas powstania XIX w. Dz. nr 246/2
	Rogowiec	Cmentarz ewangelicki	Przy drodze do wsi		Karta nr GEZ 11 Czas powstania XIX w. Dz. nr 446/1
	Łuszczanowice Kolonia	Cmentarz ewangelicki	Przy drodze do wsi		Karta nr GEZ 12 Czas powstania pocz. XXw. Dz. nr 288/2

KAPLICZKI

	Dębina	Kapliczka przydrożna	W centrum wsi		Karta GEZ nr 13 Czas powstania I poł. XXw. Dz. nr 173/4
	Dębina	Kapliczka przydrożna	Przy drodze na Żłobnicę		Karta GEZ nr 14 Czas powstania I poł. XXw. Dz. nr 158

	Dębina	Kapliczka krzyż przydrożny	Przy drodze na Kamień		Karta GEZ nr 15 Czas powstania poł. XX w. Dz. nr 1/75
	Kleszczów	Pomnik Niepodległości	W centrum wsi przy kościele		Karta GEZ nr 16 Czas powstania-1928r. Dz. nr 301/2
	Kleszczów	Kapliczka przydrożna	Kleszczów ul. Główna Przy drodze na Łękińsko		Karta GEZ nr 17 Czas powstania I poł. XXw. Dz. nr 545/3
	Łękińsko	Kapliczka przydrożna	Przy drodze Łękińsko-Czyżów		Karta GEZ nr 18 Czas powstania I poł. XX w. Dz. nr 256/4, 256/15
	Łękińsko	Kapliczka przydrożna	Droga na Wolicę skrzyżowanie ul. Poprzeczna / Klonowa		Karta GEZ nr 19 Czas powstania I poł. XX w. Dz. nr 278/2
	Łuszczanowice - Kolonia	Kapliczka przydrożna	W centrum wsi		Karta GEZ nr 20 Czas powstania I poł. XXw. Dz. nr 176/11
	Żłobnica	Kapliczka przydrożna	W centrum wsi		Karta GEZ nr 21 Czas powstania I poł. XXw. Dz. nr 327/1
	Żłobnica	Kapliczka przydrożna	Przy drodze na Dębinę		Karta GEZ nr 22 Czas powstania I poł. XXw. Dz. Nr 966(965/2)
DOMY MIESZKALNE					
	Łękińsko	Dom mieszkalny	Długa	86	Karta GEZ nr 23 Czas powstania pocz. XXw. Dz. nr 676/3
	Łuszczanowice - Kolonia	Dom mieszkalny	Łuszczanowice - Kolonia	25	Karta GEZ nr 24 Czas powstania pocz. XXw. Dz. nr 179/2, 178

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Kleszczów

VI.4. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach terenów gminy Kleszczów. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Tematykę ochrony zabytków archeologicznych porusza art. 31. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, iż:

1. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza finansować roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1 (który brzmi: „Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego udziela osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej zamierzającej realizować działania, o których mowa w art. 31 ust. 1a, dotacji na przeprowadzenie badań archeologicznych oraz wykonanie ich dokumentacji, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych działań.), pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne dla ochrony zabytków archeologicznych.
2. Szczegółowy zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych przy zabytku nieruchomym, o którym mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków ustala w drodze decyzji.
3. Egzemplarz dokumentacji badań, o których mowa w ust. 1, podlega po ich zakończeniu nieodpłatnemu przekazaniu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

Warto zwrócić uwagę, że szereg stanowisk zlokalizowanych na terenie złoża węgla brunatnego w związku z eksploatacją oraz powstaniem odkrywki został przed ich zniszczeniem poddany pracom archeologicznym.

Materiał zabytkowy odkryty podczas prac wykopaliskowych, po zinwentaryzowaniu i opracowaniu naukowym został przekazany według wskazań Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do muzeów w Łodzi i Poznaniu. Były to głównie ślady osadnictwa, osady lub punkty osadnicze, z różnych okresów pradziejowych z czego najstarsze ślady pochodzą ze środkowego okresu neolitu i dotyczą plemion pucharów lejkowatych. Prace badawcze ujawniły również istnienie interesujących osad kultury niemeńskiej z neolitu, osadę ludności kultury przeworskiej z wczesnego okresu rzymskiego oraz strukturę osadniczą kultury łużyckiej. W jednym przypadku napotkano cmentarzysko ciałopalne.

**WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO
GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW**

	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Numer Obszaru AZP	Uwagi: opis wew. Gminy Kleszczów
	Dębina	1	1	77-49	Karta nr 1
	Dębina	2	2	77-49	Karta nr 2
	Dębina	3	3	77-49	Karta nr 3
	Bogumiłów	1	4	77-49	Karta nr 4
	Faustynów	1	5	77-49	Karta nr 5
	Kamień	1	7	77-49	Karta nr 6
	Kamień	2	8	77-49	Karta nr 7
	Kamień	3	21	77-49	Karta nr 8
	Bogumiłów	2	22	77-49	Karta nr 9
	Bogumiłów	3	23	77-49	Karta nr 10
	Uroczysko Wola Wydrzyna	1	27	77-49	Karta nr 11
	Dębina	5	31	77-49	Karta nr 12
	Dębina	6	32	77-49	Karta nr 13
	Faustynów	2	33	77-49	Karta nr 14
	Dębina	4	36	77-49	Karta nr 15
	Kamień	4	37	77-49	Karta nr 16
	Kamień	5	38	77-49	Karta nr 17
	Kamień	6	39	77-49	Karta nr 18
	Kamień	7	40	77-49	Karta nr 19
	Bogumiłów	4	41	77-49	Karta nr 20
	Dębina	7	42	77-49	Karta nr 21
	Aleksandrów	1	1	77-50	Karta nr 22
	Folwark	1	2	77-50	Karta nr 23
	Folwark	2	3	77-50	Karta nr 24
	Folwark	3	4	77-50	Karta nr 25
	Gadka	1	5	77-50	Karta nr 26
	Karolów	1	6	77-50	Karta nr 27
	Kuców	1	7	77-50	Karta nr 28
	Kuców	2	8	77-50	Karta nr 29
	Kuców	3	9	77-50	Karta nr 30
	Kuców	4	10	77-50	Karta nr 31
	Kuców	5	11	77-50	Karta nr 32
	Kuców	6	12	77-50	Karta nr 33

	Kuców	7	13	77-50	Karta nr 34
	Kuców	8	14	77-50	Karta nr 35
	Kuców	9	15	77-50	Karta nr 36
	Kuców	10	16	77-50	Karta nr 37
	Kuców	11	17	77-50	Karta nr 38
	Kuców	12	18	77-50	Karta nr 39
	Kuców	13	19	77-50	Karta nr 40
	Kuców	14	20	77-50	Karta nr 41
	Rogowiec Pustkowie	1	21	77-50	Karta nr 42
	Stawek	1	22	77-50	Karta nr 43
	Wola Grzymalina	1	23	77-50	Karta nr 44
	Wola Grzymalina	2	24	77-50	Karta nr 45
	Wola Grzymalina	3	25	77-50	Karta nr 46
	Wola Grzymalina	4	26	77-50	Karta nr 47
	Wola Grzymalina	5	27	77-50	Karta nr 48
	Wola Grzymalina	7	28	77-50	Karta nr 49
	Wola Grzymalina	8	29	77-50	Karta nr 50
	Aleksandrów	2	30	77-50	Karta nr 51
	Faustynów	3	31	77-50	Karta nr 52
	Karolów	2	32	77-50	Karta nr 53
	Żłobnica	1	33	77-50	Karta nr 54
	Żłobnica	2	34	77-50	Karta nr 55
	Rogowiec	1	35	77-50	Karta nr 56
	Rogowiec	2	36	77-50	Karta nr 57
	Żłobnica	7	2	78-49	Karta nr 58
	Kleszczów	2	2	78-50	Karta nr 59
	Kleszczów	3	3	78-50	Karta nr 60
	Kleszczów	4	4	78-50	Karta nr 61
	Kleszczów	5	5	78-50	Karta nr 62
	Łękińsko	6	11	78-50	Karta nr 63
	Antoniówka	1	12	78-50	Karta nr 64
	Antoniówka	2	13	78-50	Karta nr 65
	Antoniówka	3	14	78-50	Karta nr 66

	Antoniówka	4	15	78-50	Karta nr 67
	Antoniówka	5	16	78-50	Karta nr 68
	Antoniówka	6	17	78-50	Karta nr 69
	Antoniówka	7	18	78-50	Karta nr 70
	Antoniówka	8	19	78-50	Karta nr 71
	Antoniówka	9	20	78-50	Karta nr 72
	Antoniówka	10	21	78-50	Karta nr 73
	Antoniówka	11	22	78-50	Karta nr 74
	Antoniówka	12	23	78-50	Karta nr 75
	Antoniówka	13	24	78-50	Karta nr 76
	Antoniówka	14	25	78-50	Karta nr 77
	Kleszczów	6	44	78-50	Karta nr 78
	Kleszczów	7	45	78-50	Karta nr 79
	Kleszczów	8	46	78-50	Karta nr 80
	Kleszczów	9	47	78-50	Karta nr 81
	Kleszczów	10	48	78-50	Karta nr 82
	Kleszczów	11	49	78-50	Karta nr 83
	Kleszczów	12	50	78-50	Karta nr 84
	Kleszczów	13	51	78-50	Karta nr 85
	Kleszczów	14	52	78-50	Karta nr 86
	Kolonia Kleszczów	1	53	78-50	Karta nr 87
	Kolonia Kleszczów	2	54	78-50	Karta nr 88
	Kolonia Kleszczów	3	55	78-50	Karta nr 89
	Ławki	4	56	78-50	Karta nr 90
	Łękińsko	7	57	78-50	Karta nr 91
	Łuszczanowice	1	58	78-50	Karta nr 92
	Łuszczanowice	2	59	78-50	Karta nr 93
	Łuszczanowice	3	60	78-50	Karta nr 94
	Łuszczanowice	4	61	78-50	Karta nr 95
	Łuszczanowice	5	62	78-50	Karta nr 96
	Łuszczanowice	6	63	78-50	Karta nr 97
	Łuszczanowice	7	64	78-50	Karta nr 98
	Łuszczanowice	8	65	78-50	Karta nr 99
	Łuszczanowice	9	66	78-50	Karta nr 100

	Łuszczanowice	10	67	78-50	Karta nr 101
	Łuszczanowice	11	68	78-50	Karta nr 102
	Łuszczanowice	12	69	78-50	Karta nr 103
	Łuszczanowice	13	70	78-50	Karta nr 104
	Łuszczanowice	14	71	78-50	Karta nr 105
	Łuszczanowice	15	72	78-50	Karta nr 106
	Łuszczanowice	16	73	78-50	Karta nr 107
	Łuszczanowice	17	74	78-50	Karta nr 108
	Łuszczanowice	18	75	78-50	Karta nr 109
	Łuszczanowice	19	76	78-50	Karta nr 110
	Łuszczanowice	20	77	78-50	Karta nr 111
	Łuszczanowice	21	78	78-50	Karta nr 112
	Żłobnica	3	85	78-50	Karta nr 113
	Żłobnica	4	86	78-50	Karta nr 114
	Żłobnica	5	87	78-50	Karta nr 115
	Żłobnica	6	88	78-50	Karta nr 116
	Czyżów Dęby	1	8	78-51	Karta nr 117
	Czyżów Dęby	2	9	78-51	Karta nr 118
	Czyżów Dęby	3	10	78-51	Karta nr 119
	Czyżów Dęby	4	16	78-51	Karta nr 120
	Łękińsko	2	22	78-51	Karta nr 121
	Łękińsko	3	23	78-51	Karta nr 122
	Rozprza (Wolica)	1	24	78-51	Karta nr 123

	Kociniak	1	28	78-51	Karta nr 124
	Kociniak	2	29	78-51	Karta nr 125
	Kolonia Czyżów Dęby	5	35	78-51	Karta nr 126
	Czyżów	9	36	78-51	Karta nr 127
	Rozprza (Wolica)	1	104	79-51	Karta nr 128
	Rozprza (Wolica)	2	105	79-51	Karta nr 129

VI.5. ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Do najcenniejszych zabytków ruchomych należy wyposażenie kościoła w Łękińsku. Najcenniejszym z nich jest XVII-wieczny pacyfikał w kształcie krzyża. Ponadto znajduje się tam również tablica fundacyjna z datą 1817, tablica nagrobna Anny Tarnowskiej zmarłej w 1824 r. (wykonaną w 1851 r.), organy kościelne z 1868 r., XIX-wieczne świeczniki, konfesjonał z 1915 r. oraz ambona i chrzcielnica wsparta na delfinach, wykonane w stylu będącym zpleciem różnych stylów artystycznych.

VI.6. ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, a także rzemiosła.

Na terenie gminy zachowana jest pamięć o miejscach kultu takich jak kapliczki przydrożne, które są pielęgnowane przez lokalną społeczność. W ramach edukacji szkolnej i przedszkolnej organizowane są różnego typu zajęcia związane z tradycjami regionalnymi a także ze zwyczajami związanymi z rolnictwem (np. coroczne Dożynki).

VII. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zachowania obiektów zabytkowych oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę dla Gminy Kleszczów. Stanowi ona podstawę dla celów strategicznych wymienionych w rozdziale VII.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie Gminy sprzyjające rozwojowi turystyki i agroturystyki, • Potencjał turystyki jednodniowej w związku z dobrą infrastrukturą, • Dobra drogowa dostępność komunikacyjna, • Niewielka odległość od siedziby powiatu – Bełchatowa • Interesujące obiekty zabytkowe oraz krajobrazowe (np. punkty widokowe) • Zachowane obiekty sakralne, • Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej, • Pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych, • Dobre warunki do uprawiania turystyki rowerowej, • Obecność licznych kapliczek i krzyży przydrożnych będących świadectwem lokalnej kultury, • Korzystna lokalizacja Kleszczowa w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jego dobrą dostępnością, • Obecność obszarów chronionej przyrody, • Odbywające się regularnie imprezy kulturalne, • Często aktualizowana strona internetowa gminy, zawierająca informacje dotyczące historii oraz zabytków regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, • Niekontrolowane przebudowy i rozbiórki obiektów zabytkowych będących w posiadaniu osób fizycznych, • Trudności finansowe właścicieli obiektów zabytkowych, w szczególności właścicieli obiektów niewpisanych do rejestru zabytków, • Postępująca utrata walorów zabytkowych części obiektów wpisanych do GEZ, • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, • Dość duża odległość od siedziby województwa, • Degradacja elementów historycznych układów przestrzennych przez lokalizację nowej zabudowy, • Niewielka liczba miejsc noclegowych, • Obecność kopalni węgla brunatnego, ograniczającej możliwości wykorzystania całego terenu gminy

<ul style="list-style-type: none"> • Zaktualizowana baza Gminnej Ewidencji Zabytków, • Duże pokrycie terenu gminy planami zagospodarowania.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków, • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł na prace konserwatorskie zabytków, • Rozwój turystyki jednodniowej w związku z bliskością Bełchatowa i Piotrkowa Trybunalskiego • Szersza promocja walorów kulturowych Gminy, • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki budynków, • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne, • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby, • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa obejmująca wspólne projekty, • Powstawanie i dalszy rozwój organizacji pozarządowych w sferze dziedzictwa kulturowego,	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsza degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do historycznego charakteru, • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych, • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remoncie obiektów zabytkowych, • Nieskuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska, • Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację substancji zabytkowej, • Problemy związane z koniecznością rewitalizacji kopalni węgla brunatnego • Zanik tradycji i tożsamości lokalnej, związany ze zmianą stylu życia, • Brak wsparcia władz państwowych w wielu aspektach

	<p>polityki samorządowej, w tym brak wsparcia finansowego w zakresie obiektów zabytkowych niewpisanych do rejestru zabytków,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w zakresie innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego, • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych, • Akty wandalizmu. • Klęski żywiołowe
--	---

VIII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami formułuje szereg działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami z terenu Gminy. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów Gminy i charakter jego dziedzictwa kulturowego, są zgodne z celami wskazanymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a także komplementarne w stosunku do pozostałych dokumentów strategicznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz strategia rozwoju gminy.

1. Dbalność o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie

Polityka przestrzenna gminy powinna być zgodna z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego, w celu jak najlepszego zachowania obiektów zabytkowych. Odbywać się to będzie poprzez:

- ściśle powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi gminy, takimi jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz innymi dokumentami programowymi;
- odpowiednią konserwację zabytkowej zieleni stanowiącej krajobraz kulturowy gminy;
- pielęgnację cmentarzy i miejsc pamięci wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.

2. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków

W perspektywie na lata 2022-2025 gmina realizować będzie działania związane z aktualizacją zasobu gminnej ewidencji zabytków, polegające przede wszystkim na prowadzeniu rozpoznania i wprowadzaniu do kart ewidencyjnych zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów. Proces ten będzie na bieżąco konsultowany z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na miarę środków finansowych przewiduje się również inwentaryzację obiektów małej architektury, takich jak kapliczki przydrożne i krzyże. W razie konieczności szczególnej ochrony obiektów zabytkowych przewiduje się też działania mające na celu zgłaszanie zabytków typowanych do wpisu do rejestru zabytków.

3. Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez rewaloryzację zespołu kościelnego w Łękińsku

Zespół kościelny w Łękińsku stanowi najcenniejszy zabytek gminy. Planowane są prace rewaloryzacyjne, które poprawią zarówno stan techniczny obiektu, jak i wizualny, a także przyczynią się do lepszego zabezpieczenia obiektu i poprawią komfort i bezpieczeństwo wiernych. Planowane prace mają objąć renowacje najważniejszych zabytków ruchomych. Odbywać się one będą pod nadzorem konserwatorskim. Jednym z najważniejszych celów jest całościowa renowacja organów (zewnątrznych i wewnętrznych), pochodzących z 1868 roku. O terminie i zakresie prac decydował będzie, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, właściciel zabytku.

4. Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

W celu przyciągnięcia turystów na teren gminy niezbędne są działania poprawiające dostęp i atrakcyjność wizualną najcenniejszych obiektów zabytkowych. Wzbogaci to ofertę turystyczną, a także umożliwi tworzenie nowych produktów turystycznych. Przewiduje się następujące działania:

- dbanie o zawartość strony internetowej gminy poprzez umieszczenie informacji dotyczących zasobu zabytkowego;
- opracowanie mapy dziedzictwa kulturowego gminy, także z wykorzystaniem systemu informacji przestrzennej.

5. Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem turystyki jednodniowej

Obiekty historycznego dziedzictwa są jednymi z najistotniejszych elementów strategii promocyjnej gminy. Niezbędne jest zatem tworzenie nowych oraz rozwój istniejących produktów turystycznych przeznaczonych dla odwiedzających gminę turystów. Z racji względnie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy skupić się należy w dużej mierze na propozycjach dla turystów przebywających na terenie gminy przez krótszy czas. Do najważniejszych działań gminy w tym zakresie należeć będzie:

- rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych;
- promocja różnych form turystyki – turystyka piesza, rowerowa, motoryzacyjna;
- organizacja lub kontynuacja organizacji imprez masowych, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym;
- organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom gminy i regionu wartości historyczne gminy.

6. Promocja gminy na forum krajowym i zagranicznym

Bardzo ważnym elementem w procesie promowania dziedzictwa kulturowego jest zachowanie odpowiednich zasad public relations. Gmina Kleszczów przyjęła następujące założenia swojej polityki promocyjnej:

- walory zabytkowe i kulturowe są jednym z elementów promocji gminy;
- współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi jak i internetowymi co ma przyczynić się do lepszego postrzegania zasad ochrony dziedzictwa kulturowego wśród mieszkańców i turystów.

7. Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego

W celu jak najszybszego przybliżenia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego dla mieszkańców gminy planuje się następujące działania:

- wspieranie działalności instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących zadania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego gminy;
- wprowadzenie elementów przybliżających lokalną kulturę i tradycję w działalność placówek edukacyjnych, kulturalnych, bibliotek, świetlic.

IX. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kleszczów powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony gminy Kleszczów zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, placówki kultury) oraz urząd gminy w ramach wykonywania zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków);
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak i będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie ze środków zagranicznych i krajowych);
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji);
- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków);

X. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust. 1 i ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata wójt sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy. Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym poziom:

- wydatków budżetu na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis lub wykreślenie z rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych.

XI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gmina również z własnej inicjatywy podjęła próbę wygospodarowania w swoim budżecie środków w części dotyczącej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym. Kwestię finansowania określa art. 71 pkt. 2 w/w Ustawy.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

1. Źródła krajowe:

- dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje wojewódzkie,
- dotacje powiatowe,
- dotacje gminne,
- inne źródła.

2. Źródła zagraniczne:

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych UE.

XII. MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY KLESZCZÓW

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Kleszczów jest dokumentem długofalowym, zapisy w nim zawarte powinny być brane pod uwagę we wszelkich działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Konsekwentna realizacja założeń Programu przyczyni się do poprawy jakości środowiska kulturowego, wzrostu nakładów finansowych na inwestycje związane z obiektami zabytkowymi (zarówno w przypadku osób prywatnych, administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych), szerszej promocji gminy i przyciągnięcia turystów, a także do wzrostu świadomości regionalnej mieszkańców.

W sporządzanych co cztery lata aktualizacjach Programu powinny znajdować się odniesienia do uaktualnionych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w innych dokumentach strategicznych gminy, zwrócić też należy uwagę na wyszczególnienie obowiązujących w danym momencie aktów prawnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie istniejących źródeł finansowania inwestycji związanych z opieką nad zabytkami, intensywne

działania w obszarach najbardziej atrakcyjnych historycznie, promocję dziedzictwa kulturowego oraz wypracowanie odpowiednich schematów współpracy administracji samorządowej z właścicielami obiektów zabytkowych.

Biorąc pod uwagę korzystne położenie Gminy Kleszczów oraz obiekty posiadające wartości zabytkowe Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowić będzie pomocne narzędzie w ukierunkowaniu polityki gminnej w zakresie rozwoju turystyki, promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w sposób uporządkowany i długoterminowy. Wszystkie te elementy przyczynią się do postrzegania Gminy Kleszczów, jako przyjaznej turystom i inwestorom, dumnej ze swoich walorów zabytkowych oraz dbającej o własne dziedzictwo kulturowe i historyczne.

Spis zdjęć:

1. Zdjęcie nr 1. Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela znajdujący się w Łękińsku.
2. Zdjęcie nr 2. Dzwonnica w kompleksie kościoła w Łękińsku.
3. Zdjęcie nr 3. Cmentarz ewangelicki w Kleszczowie.
4. Zdjęcia nr 4. Kapliczka przydrożna w Kleszczowie.
5. Zdjęcie nr 5. Kapliczka przydrożna na Dębinie.